

Eğitim Őart azizim

1980'lerin popöler hareketi Okur Yazarlık Seferberliği'ni anımsayan var mı?... Ne kadar ve nasıl anımsıyorsunuz bilmiyorum ancak yalnızca başlık için bile olsa "ikinci seferberlik" başlatmak Őart. Fakat bu kez bildiğiniz okuma yazma seferberliği değil, "finansal okuryazarlık". Her eve lazım!

Hatırlarım, okuma yazma kurslarıyla özellikle kadınların okur yazar nüfus içine alınması hedeflenmiŐ, çalışma yapılmıŐtı. Aslında ilerleyen zaman içinde, görüntünün içerikten daha iyi olduğunu anlamıŐtık. Yığınlar halinde kadın kurslara gidip iÇin "a b c..."sinden başlamıŐtı. Çoğumuz küçümsemiŐtık... Seferberliğin kağıt üzerinde iyileŐtirme yarattığını savunmuŐtuk. Ve doğruydu. Yalancı seferberlik... Dostlar alışveriŐte görsün diye... AB nezdinde okur yazar istatistikleri Türkiye adına parlayacaktı.

Yaprak Özer

İndeks İçerik İletişim Danışmanlık CEO

Sonuç itibariyle, kendimizi kandırsak da AB'yi kandırmak mümkün olmadı. Okuduğunu anlamakta, anladığını yazmakta zorlanan bir dolu kurs mezunu, hayata "okur yazar" olarak katıldı.

Bir gün TV haberlerinde izlediğim, "... ama en azından bineceğim otobüsün yönlendirme tabelasını okuyabiliyorum..." diyen bir kadın görüntüsüyle sarsıldım. O cümle, dünya için küçük, Türk kadını için özgürlük yolunda büyük bir adıma işaret ediyordu. Benim için sıradan olan, o kadın için evinde kocaya, çocuklara, komşuya karşı özgüven demekti... Artık yemek tariflerini zorlanarak da olsa okuyabiliyor, yolda kaybolmuyor, adres alabiliyordu!

Haydi dönelim asıl konumuza...

"Finansal okuryazarlık", bireylerin içinde yaşadıkları dünyanın finansal kısmını yani özünde ceplerindeki paranın değerini anlayabilmeleri diyelim kabaca. Kullanılan finansal ürünlerin seçiminde bilgi temelli kararlar veren bireyler, kendi bütçelerini daha iyi yönetirken aynı zamanda daha bilinçli yatırımlar yapabiliyorlar. "Birikim", "tasarruf", "harcama", "yatırım", "farkındalık", "akılcı karar" gibi kavramlar, finansal okuryazarlık sözlüğünün altın kelimeleri... Finansal farkındalık ekonomilerin gelişmişlikleri açısından da güçlü bir gösterge.

Finansal Okuryazarlık Endeksi'ne göre; endeks değeri 59,8 olan Türkiye, ortalamanın altında. Bu rakamı, bazılarınız yadırgamamıŐ olabilir. Ancak Őimdi sıkı durun lütfen, yapılan bu anket çalıŐmasına göre, finans sektöründe çalışanlar da finansal okuryazarlık ile ilgili yeterli donanıma sahip değil.

Yani hadi diyelim AyŐe hanım teyze ile Emine teyze; üç kuruŐ paralarını nereye koyacaklarını bilmiyorlar; çocukları da aynı şekilde... Babalarının emekli maaŐıyla annelerinin üzerindeki evin parasını almıŐ, büyük hayallerle bir iŐe girmişler... Hesap tutmamıŐ. Hadi onlar kendilerine yapıyor diyelim, her bireysel yanlıŐın ülke ekonomisine yarattığı yükü göz ardı mı edelim? Peki finansçılara ne demeli?... Yatırımcıyla iletişim içinde bulunan, ona yol gösteren yatırımcı ilişkileri profesyonelinin ikna edebilmesi için finansal okuryazar olması gerektiğini söylemeye gerek var mı. Nasıl bireylerin hareketleri milli servete etki ediyorsa, küçüğünden büyüğüne tüm yatırımcı kararları da, Şirket değerine doğrudan etki ediyor.

Neden durduk yerde "finansal okuryazarlık" kavramı popöler oldu? Temelde iki neden bulunuyor. Bunlardan ilki finansal araçların çeŐitliliđinin artması, diğerı ekonomik krizden sonra birçok yatırımcının yaptığı yatırımlar ya da aldığı borçlar ile ilgili bir bilgisinin olmadığının anlaşılması...

Kredi kartı kullanımı, yatırım fonları, hisse senedi yatırımları, vadeli işlemler, tüketici kredileri, sigorta, bireysel emeklilik planları ve konut kredileri gibi birçok finansal ürün hakkında tüketicilerin bilgi eksikliğinin bulunması,

onları yanlış yatırımlara ve gereksiz borçlandırmalara yönlendiriyor. Finansal okuryazarlık düzeyinin artması ise bireylerin finansal ürün ve hizmetler ile ilgili kararlarını çok daha doğru bir şekilde alabilmelerine olanak tanıyor.

Finansal okuryazarlık oranı dünya ortalamasının altında olan Türkiye, nihayet harekete geçti. Kadınlar ve çocuklar için değişik programlar kurgulanıyor. Sıra yatırımcı ilişkileri ve yönetim kurullarında.

Araştırmalar gelişmiş ülkelerde bile finansal okuryazarlığın düşük düzeyde olduğunu gösteriyor. Düşük eğitim düzeyine sahip kişiler, yaşlılar ve kadınlar bu konuda başı çekiyor. ABD’de ekonomik krizin sebebi olarak gösterilen “mortgage” kredileri ile ilgili birçok kişinin aldığı kredi ile ilgili bilgi sahibi olmadığı, bu nedenle mağdur olduğu ortaya çıktı. Finansal okur yazarlığa önem verilmesi ve bu nedenle bütçe ayrılmasının bir nedeni de, bilinçsiz birey, toplu hareket etmesi halinde, öngörü ya da deneyim yoksunu yönetimlerin elinde, ülke ekonomisini uçuruma sürükleyebiliyor.

Türkiye’de de finansal okuryazarlık konusunda yapılan en yeni araştırma Boğaziçi Üniversitesi ve TEB işbirliğiyle kurgulanan “Finansal Okuryazarlık Endeksi” sonuçlarına göre; finansal okuryazarlık endeksi değeri 59,8 olan Türkiye, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ortalamasının altında kalıyor. “Finansal bilgi”, “finansal tutum” ve “finansal davranış” olmak üzere temelde üç ana bileşenden oluşan araştırmanın detayları ilginç sonuçlar barındırıyor: Türkiye’de bireylerin özellikle risk dağıtımı konusunda birçok ülkeden daha başarılı olması bu çalışmanın en önemli pozitif sonucu... Türkiye’nin finansal bilgi konusunda Peru ve Güney Afrika dışında birçok ülkeden daha düşük skor elde etmiş olması da ilginç. Finansal davranış başlığı altında ise Estonya ve Ermenistan gibi ülkelerden sonra en düşük notu alan Türkiye’nin sınıfta kaldığı görülüyor.

Türk halkı "Dikkatli alışveriş" yapan ülkeler arasında 10’uncu sırada. Zamanında fatura ödeme konusunda 13’üncü... Kişisel mali durum takibinde ise sonuncu! “Aktif tasarruf” ve “yatırım alımları”nda 14’üncü. İhtiyaçları karşılamak için borçlanma konusunda 14’üncü sırada bulunuyor. Diğer taraftan, Türk halkının, gelecek planları ile birikim ve tasarruflarını ilgilendiren finansal tutum başlığı altında daha başarılı olduğu görülüyor.

Dünya genelinde kadın ve çocukların finansal okuryazarlık açısından erkeklerle kıyaslandığında, geride olduğu görülüyor. Çocukların finansal bilgilerini yüzde 84 oranında ailelerinden alıyor olması, eğitimin zorluk kat sayısını artırıyor. (*Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, 2011 Finansal Okuryazarlık*)

Bireylerle ilgili birçok çalışma yapılırken iş dünyası, yatırımcılar ve yönetim kurullarının finansal okuryazarlığı konusuna çok fazla değinilmediği görülüyor. Oysa yapılan bir ankette finans sektöründe çalışanların bile finansal okuryazarlık ile ilgili yeterli donanıma sahip olmadığının anlaşılması konunun önemli olduğunu anlatmaya yetiyor. (*Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 1, 2011 Finansal Okuryazarlık*)

Affedin beni, bu durum en basit tarifıyla fıkra gibi bir şey. Tesadüfen krizden krize düşmüyoruz diye geçiriyor insan içinden...

Yönetim kurullarında da finansal okuryazarlık açısından sorunlar var... Tepedeki bu oluşumların iyi seviyede finans bilgisine sahip olması, şirket karnesinde önemli. Kurumsal Yönetim İlkeleri kapsamında faaliyet gösteren şirketlerin yönetim kurullarındaki iç denetim ve riskin erken saptanması için oluşturulan komitelere ciddi görev düşüyor. Finansal okuryazarlık seviyesi yüksek yönetim kurulları şirketin denetlenmesi ve şirket değeri için tartışılmaz önemde. Finansalların doğru ve anlaşılır aktarımı, hissedarların bilgi ihtiyacının karşılanabilmesi, yatırımcı güvenini artırıyor, paydaş sayı ve profilini yukarı çekiyor. Yönetim kurulları kâğıt üzerinde belli bir geçmişe sahip olsa da gelenek oluşması ve yasal mevzuat açısından genç... TÜYİD gibi oluşumlara çok önemli görevler düşüyor; işleme, saptama, raporlama, bilinçlendirme, farkındalık yaratmak...

Finansal Okuryazarlık Skorları*

	Finansal Bilgi	Finansal Davranış	Finansal Tutum
Arnavutluk	%45	%69	%39
Çek Cumhuriyeti	%57	%48	%62
Estonya	%61	%27	%42
Almanya	%58	%67	%63
Macaristan	%69	%38	%69
Malezya	%51	%67	%63
Peru	%41	%61	%71
Polonya	%49	%43	%74
Güney Afrika	%33	%43	%54
İngiltere	%53	%51	%49
Türkiye**	%43	%37	%61

*OECD

**TEB Finansal Okuryazarlık Endeksi (OECD Yöntemleri kullanılarak hazırlanmıştır.)